

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Назва освітнього компонента <i>Обов'язковий/вибірковий</i>	Українська діалектологія з діалектологічною практикою Обов'язковий
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Бакалавр Середня освіта. Українська мова і література. Англійська мова і література
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2022-2023 / IV семестр / II курс
Викладач	Пачева В.М.
Профайл викладача	http://filolog.mdpu.org.ua/sklad-dekanatu-filologichnogo-fakul/kafedra-ukrayinskoyi-movi/sklad-kafedri-ukrayinskoyi-movi/pacheva-valentyna-mykolayivna

Контактний тел.	0977574413
E-mail:	pacheva.valentina@gmail.com
Сторінка освітнього компонента на сайті центру освітніх дистанційних технологій МДПУ ім. Б. Хмельницького	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=426
Консультації	<p><i>Очні консультації:</i> щосереди, відповідно до графіка роботи кафедри української мови.</p> <p><i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б. Хмельницького.</p>

1. АНОТАЦІЯ

Освітній компонент “Українська діалектологія з діалектологічною практикою” тісно пов’язаний із “Фонетикою і фонологією”, “Лексикологією”, “Фразеологією”, “Словотвором”, “Морфологією”, “Синтаксисом”, “Стилістикою” української мови, “Літературознавством” та іншими науковими галузями, є надійним підґрунтям для ефективного опанування курсів “Історична граматика української мови”, “Історія української літературної мови”, надзвичайно важливим у системі підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр”. У комплексі

лінгвістичних дисциплін, що вивчаються здобувачами вищої освіти, діалектологія формує високий професійний рівень філолога.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання навчальної дисципліни “Українська діалектологія з діалектологічною практикою” є: формування у здобувачів вищої освіти системи знань з української діалектології, вироблення умінь і навичок розрізняти діалектні явища, розуміти й аналізувати діалектні тексти.

Завданнями навчальної дисципліни є: ознайомитися із терміносистемою діалектології та основною літературою з проблематики курсу; навчитися орієнтуватися в історії та методології діалектології, класифікації українських діалектів, розрізняти діалектні й літературні форми мови; уміти характеризувати територіальні діалекти та послуговуватися фонетичною транскрипцією для запису діалектних текстів.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

Загальні компетентності:

ЗК 8. Здатність проводити дослідницьку роботу, дотримуючись академічної доброчесності, визначати цілі та завдання, обирати методи дослідження, аналізувати результати.

Фахові компетентності:

ФК 10. Здатність забезпечувати діалог культур у процесі вивчення української мови і літератури, англійської мови та зарубіжної літератури, створювати умови для міжкультурної комунікації.

ФК 13. Уміння обґрунтовувати управлінські рішення та спроможність забезпечувати їх правомочність.

4. Результати навчання:

ПРН 2 - фундаментальних наук для формування світогляду й соціалізації особистості та освоєння загальнопрофесійних дисциплін

ПРН 10 - володіти основними поняттями, термінами, положеннями мовознавства та літературознавства, орієнтуючись на здобутки сучасної науки;

ПРН 11 - ефективно використовувати в практичній діяльності вчителів української мови та літератури й англійської мови і зарубіжної літератури новітні технології з урахуванням змішаного та дистанційного навчання; програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання;

5. ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	лекції	семінарські заняття	самостійна робота	практика
Кількість годин	18	36	66	90

6. ПОЛІТИКА

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;

- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати періодичні контрольні завдання

7. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

7.1 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
МОДУЛЬ 1.						
УКРАЇНСЬКА ДІАЛЕКТОЛОГІЯ						
БЛОК 1.						
СИСТЕМА І СТРУКТУРА УКРАЇНСЬКИХ ДІАЛЕКТІВ						
8	Вступ	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота	1,2,3,4			упродовж першого навчального семестру

		(4 год.)				(перший періодичний контроль)
14	Тема 1. Етапи дослідження українських діалектів	Лекція (2 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (8 год.)	1,2,3,11,12			упродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
12	Тема 2. Методи дослідження територіальних діалектів	Лекція (2 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (6 год.)	1,2,3,5,6,7,10			упродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)

16	Тема 3. Діалектні групи і говори української мови	Лекція (2 год.) Практичне заняття (6 год.) Самостійна робота (8 год.)				
10	Тема 4. Полікультурний простір Мелітополя і Запорізького регіону	Лекція (2 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (4 год.)	1,2,3,4,8			упродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
БЛОК 2.						
ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ДІАЛЕКТІВ						
16	Тема 5. Фонетичні особливості українських діалектів	Лекція (2 год.) Практичне заняття (4 год.)	1,2,3,4,13,14			упродовж першого навчального

		Самостійна робота (10 год.)				семестру (перший періодичний контроль)
16	Тема 6. Особливості українських діалектів на рівні лексики і фразеології	Лекція (2 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (10 год.)	1,2,3,4,19			упродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
14	Тема 7. Морфологічні особливості українських діалектів	Лекція (2 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (8 год.)	1,2,3,4,18			упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

14	Тема 8. Синтаксичні особливості українських діалектів	Лекція (2 год.) Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (8 год.)	1,2,3,4,18			упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
МОДУЛЬ 2.						
ДІАЛЕКТОЛОГІЧНА ПРАКТИКА						
20	Тема 9. Новітні підходи до актуальних завдань практики	Самостійна робота (20 год.)	2,4,5,6,7,10			упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
24	Тема 10. Джерела та їх роль у дослідженні територіальних	Самостійна робота (24 год.)	1,2,4,9,12			упродовж першого

	діалектів					навчального семестру (другий періодичний контроль)
26	Тема 11. Вимоги до роботи в діалектному середовищі	Самостійна робота (26 год.)	2,4,5,6,7			упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
20	Тема 12. Основні етапи навчальної практики (діалектологічної)	Самостійна робота (20 год.)	1,2,4,5,6,7			упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

7. 2 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Вступ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Діалектологія, її об'єкт і завдання. 2. Методологічна основа і структура курсу української діалектології. 3. Зв'язок діалектології з іншими науками та її значення.
Етапи дослідження українських діалектів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Перші спроби вивчення українських діалектів. 2. Вивчення українських говорів у кінці XIX – на початку XX ст. 3. Проблема групування говорів української мови у 30-80 рр. XX ст.
Методи дослідження територіальних діалектів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Джерела вивчення діалектів. 2. Методи збирання діалектного матеріалу та програми для збирання діалектних матеріалів.
Діалектні групи і говори української мови	<ol style="list-style-type: none"> 1. Територіальна диференціація української мови. 2. Класифікація українських діалектів за генетичною ознакою. 3. Класифікація українських діалектів за складом. 4. Соціальна диференціація української мови. 5. Межі поширення, склад та найтипівіші ознаки північного наріччя. 6. Межі поширення, склад та найтипівіші ознаки південно-західного наріччя
Полікультурний простір Мелітополя і	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етнічний склад Мелітополя і Запорізького регіону.

Запорізького регіону	2. Міжкультурна комунікація як невід’ємна складова культурного простору регіону.
Фонетичні особливості українських діалектів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика діалектних особливостей української мови. 2. Фонетика. Єдність звукового складу загальнонародної мови і територіальних діалектів. 3. Загальна характеристика українського діалектного вокалізму. 4. Звукова реалізація голосних в українських діалектах. Фонемами /i/, /и/, /e/, /ы/, /y/, /o/, /a/. 5. Гіперичні явища в українському діалектному вокалізмі.
Особливості українських діалектів на рівні лексики і фразеології	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика діалектної лексики української мови. 2. Типи та різновиди діалектної лексики за характером відмінностей: власне лексичні, лексико-семантичні, лексико-словотвірні, лексико-фонетичні. 3. Групи діалектної лексики з погляду її походження. 4. Лексичні архаїзми та їх джерела. 5. Діалектна лексика спільнослов'янського походження. 6. Лексичні інновації, їх місце в лексиці говорів та джерела виникнення.
Морфологічні особливості українських діалектів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Різновиди морфологічних діалектних відмінностей. 2. Іменник. Діалектні відмінності в категорії роду та числа іменника.

Синтаксичні особливості українських діалектів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Протиставлення говірок на синтаксичному рівні діалектної мови. 2. Загальна характеристика діалектного синтаксису української мови. 3. Відмінності у синтаксичній організації діалектного мовлення. 4. Словосполучення. Просте речення.
---	--

7.3 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ)

Тема семінарського заняття	Зміст семінарського заняття
Вступ. Діалектологія як наука і навчальна дисципліна	<ol style="list-style-type: none"> 1. Об'єкт, предмет і завдання діалектології. 2. Зв'язок діалектології з іншими науками та її значення. 3. Діалект як форма існування національної мови.
Етапи дослідження українських діалектів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Перші спроби вивчення українських діалектів. 2. Вивчення українських говорів у кінці XIX – на початку XX ст. 3. Проблема групування говорів української мови у 30-80 рр. XX ст.
Методи дослідження територіальних діалектів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Джерела вивчення діалектів: <ol style="list-style-type: none"> а) усна розмовна мова (діалектні тексти);

	<ul style="list-style-type: none"> б) діалектні словники і тексти різних жанрів; в) діалектологічні атласи, етнографічні і фольклорні матеріали. <p>2. Фонетична транскрипція з погляду її використання у діалектології.</p> <p>3. Методи збирання діалектного матеріалу:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) анкетний; б) експедиційний; в) стаціонарний; г) дистанційний.
Класифікація українських діалектів	<p>1. Територіальна диференціація української мови: а) поліська (північноукраїнська) діалектна група; б) південно-західна діалектна група; в) південно-східна діалектна група.</p> <p>2. Класифікація українських діалектів за генетичною ознакою: а) давні (старожитні) діалекти; б) новостворені діалекти.</p> <p>3. Класифікація українських діалектів за складом: а) однотипні (односистемні) діалекти; б) різнотипні (різносистемні) діалекти; в) переселенські говірки.</p>
Діалектні групи і говори української мови	1. Межі поширення і склад північного наріччя.

	<p>2. Найтипівіші ознаки північного наріччя:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) лівобережнополіський говір; б) правобережнополіський говір; в) волинсько-поліський говір. <p>3. Перехідні говірки.</p> <p>4. Межі поширення і склад південно-західного наріччя.</p> <p>5. Найтипівіші ознаки південно-західного наріччя:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) волинсько-подільська група говорів, південноволинські говірки; б) подільські говірки; в) галицько-буковинська група говорів, наддністрянські говірки; г) покутсько-буковинські (надпрутські) говірки; г) східнокарпатські (гуцульські) говірки; д) надсянські говірки; е) карпатська група говорів; є) середньозакарпатські (закарпатські) говірки; ж) західнокарпатські (лемківські) говірки.
<p>Полікультурний простір Мелітополя і Запорізького регіону</p>	<p>1. Етнічний склад Мелітополя і Запорізького регіону.</p> <p>2. Міжкультурна комунікація як невід’ємна складова культурного</p>

	простору регіону.
Фонетичні особливості українських діалектів. Вокалізм	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика українського діалектного вокалізму. 2. Структура і типи наголошеного і ненаголошеного вокалізму. 3. Гіперичні явища в українському діалектному вокалізмі. 4. Вокалізм південно-східного наріччя. 5. Вокалізм південно-західного наріччя. 6. Вокалізм північного наріччя.
Особливості українських діалектів на рівні лексики і фразеології	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні типи діалектної лексики за походженням. 2. Іншомовні слова у діалектній лексиці. 3. Вузькодіалектні запозичення з різних мов: полонізми, словакізми, мадяризми, молдаванізми-румунізми, германізми, тюркізми.
Морфологічні особливості українських діалектів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Різновиди діалектних морфологічних відмінностей у системі частин мови. 2. Іменник. Відмінності в категорії роду та числа. 3. Особливості відмінювання іменників: <ol style="list-style-type: none"> а) I відміни; б) II відміни;

	<p>в) III відміни;</p> <p>г) IV відміни.</p> <p>4. Особливості відмінювання прикметників.</p>
Синтаксичні особливості українських діалектів	<p>1. Відмінності у синтаксичній організації діалектного мовлення.</p> <p>2. Діалектні особливості у використанні відмінкових форм та в утворенні словосполучень.</p> <p>3. Просте і складне речення.</p> <p>4. Локальні відмінності в інтонаційно-ритмічній організації словосполучень і речень.</p> <p>5. Діалектні особливості у вираженні підмета, присудка, додатка, означення і обставин.</p>

7.4 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
-----------------------------------	------------

Вступ	<p>Основні відомості з історії української діалектології:</p> <ul style="list-style-type: none">а) перші спроби вивчення українських діалектів;б) класифікація українських говорів у кінці XIX – на початку XX ст.;в) діалектологічні дослідження в Україні у період СРСР;г) сучасний стан української діалектології.
Етапи дослідження українських діалектів	<p>Сучасний стан української діалектології (напр. XX – на початку XXI ст.):</p> <ul style="list-style-type: none">а) Проблема аналізу говірки як системи;б) Огляд праць, присвячених лексиці українських діалектів;в) Проблема фразеології української діалектної мови у сучасному висвітленні;г) Фонологія і фонетика українських діалектів у діалектологічних дослідженнях XXI ст.;д) Огляд праць, присвячених граматичним особливостям українських діалектів (на рівні словотвору, словозміни та синтаксису);е) Проблема соціальних діалектів у сучасному висвітленні;є) Проблема діалектного членування, меж поширення діалектів та їхнього розмежування у лінгвогеографічних розвідках XXI ст.

<p>Методи дослідження територіальних діалектів</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Описовий і порівняльно-історичний методи. 2. Метод лінгвістичного картографування (або лінгвістичної географії). <p>Поняття про принципи і засоби картографування.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Карти лінгвістичних явищ та карти ізоглос і ареалів. 4. Діалектологічні атласи.
<p>Класифікація українських діалектів. Соціальна диференціація української мови</p>	<p>Соціальний діалект та його різновиди:</p> <ol style="list-style-type: none"> а) професійні і групові жаргони; б) арго; в) просторіччя; г) сленг.
<p>Діалектні групи і говори української мови. Південно-східне наріччя</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Межі поширення і склад південно-східного наріччя. 2 Найтипівіші ознаки південно-східного наріччя: <ol style="list-style-type: none"> а) середньонаддніпрянський говір; б) слобожанський говір; в) степовий говір.
<p>Полікультурний простір Мелітополя і</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формування етнічного складу Мелітополя і Запорізького регіону

Запорізького регіону	<p>наприкінці XVIII – на початку XX ст.</p> <p>2. Зміни етнічного складу Мелітополя і Запорізького регіону у 20-80-ті роки XX ст.</p> <p>3. Сучасні етнічні процеси на території регіону.</p>
Фонетичні особливості українських діалектів. Консонантизм	<p>1. Загальна характеристика українського діалектного консонантизму.</p> <p>2. Порівняльний огляд губних приголосних у говорах української мови, їх комбінаторні варіанти.</p> <p>3. Передньоязикові та середньоязикова фонемі у говорах української мови.</p> <p>4. Задньоязикові та фарингальна фонемі у говорах української мови.</p> <p>5. Явище асиміляції. Протеза. Метатеза.</p>
Особливості українських діалектів на рівні лексики і фразеології	<p>1. Діалектна фразеологія, її специфіка і своєрідність у говорах української мови.</p> <p>2. Історичні нашарування в діалектній лексиці та фразеології української мови.</p> <p>3. Запозичення фразеологізмів.</p>
Морфологічні особливості українських	<p>1. Відмінювання числівників.</p>

діалектів	<ol style="list-style-type: none"> 2. Відмінювання займенників. 3. Дієслово. Дієвідмінювання. 4. Прислівник у діалектах української мови. 5. Прийменники, сполучники, частки і вигуки в українських діалектах.
Синтаксичні особливості українських діалектів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вживання допоміжного дієслова <i>бути</i> у формі теперішнього часу в українських говорах. 2. Діалектні особливості будови складного речення.
Новітні підходи до актуальних завдань практики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Роль і значення навчальної практики (діалектологічної) як однієї зі складових наукової роботи здобувачів вищої освіти. 2. Об'єкт, предмет, завдання, методологічна основа і зміст практики. 3. Особливості використання інтерактивного обладнання під час практики.
Джерела та їх роль у дослідженні територіальних діалектів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Діалектний текст як основне джерело діалектологічних досліджень. 2. Залучення допоміжних джерел і відомостей для отримання об'єктивних результатів наукового вивчення говірки: <ol style="list-style-type: none"> а) відомості про населений пункт; б) відомості про респондентів.

	<p>3. Вимоги до проведення паспортизації відомостей про населений пункт і респондентів.</p> <p>4. Основні вимоги до опрацювання джерел.</p>
<p>Вимоги до роботи в діалектному середовищі</p>	<p>1. Відбір типових об'єктів для записування діалектних текстів.</p> <p>2. Особливості фіксації і опрацювання діалектних матеріалів з фонетики, морфології, словотвору, синтаксису та лексики.</p> <p>3. Прийоми і засоби фіксації діалектних матеріалів. Фонетична транскрипція та її значення для діалектологічного дослідження.</p>
<p>Основні етапи навчальної практики (діалектологічної)</p>	<p>1. Підготовка до практики. Укладання програм для збирання діалектних матеріалів. Вимоги до змісту програм.</p> <p>2. Вимоги до спостереження за мовленням респондентів.</p> <p>3. Діалектний текст. Вимоги до запису діалектних текстів.</p> <p>4. Анкета. Інтерв'ю. Вимоги до анкетування та інтерв'ювання респондентів.</p> <p>5. Систематизація зібраних діалектних матеріалів.</p> <p>6. Виявлення діалектних особливостей говірки.</p> <p>7. Перевірка отриманих результатів навчальної практики</p>

	<p>(діалектологічної) шляхом роботи із теоретичними джерелами.</p> <p>8. Повторне опитування респондентів як контроль набутих знань про говірку. Зміст повторної роботи та його залежність від виявлених результатів.</p> <p>9. Підведення підсумків практики, їхнє значення для подальших діалектологічних досліджень.</p> <p>10. Відображення результатів навчальної практики (діалектологічної) у звітній документації та можливості введення їх до наукового обігу.</p> <p>11. Оформлення звіту й підготовка до його захисту.</p>
--	---

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Методи, які будуть використані для оцінювання результатів навчання:

- усний;
- письмовий (перша і друга контрольні точки);
- тестовий контроль (письмовий і усний);
- практична перевірка під час проведення поточного контролю (практичних занять і завдань самостійної роботи);
- контроль виконання завдань самостійної роботи (плани-конспекти, есе, презентації тощо);

- підсумковий (семестровий) – екзамен.

Періодичний контроль складається з двох контрольних робіт (перша і друга контрольні точки). Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання. Перша контрольна робота включає питання з тем Блоку 1. Система і структура українських діалектів; друга контрольна робота – з тем Блоку 2. Навчальна практика (діалектологічна).

Екзаменаційний білет включає тестові завдання та розгорнуті відповіді на три питання з усіх тем, які входять до програми освітнього компонента.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань (під час семінарських занять), контролю виконання завдань самостійної роботи (плани-конспекти, презентації, творчі проекти), періодичного контролю періодична контрольна робота, екзамену. За результатами суми двох періодичних контрольних робіт, оцінки за поточний контроль та екзаменаційної оцінки виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Загальна система оцінювання курсу

За семестр з курсу дисципліни проводяться дві періодичні контрольні роботи (ПКР), результати яких є складовою результатів періодичних контролів першого (ПК1) та другого (ПК2). Результати кожного періодичного контролю (ПК1; ПК2) є сумою поточного контролю (П) і періодичної контрольної роботи (ПКР): $ПК1 = П + ПКР$; $ПК2 = П + ПКР$.

Максимальна кількість балів за кожний періодичний контроль (ПК1; ПК2) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичну контрольну роботу (ПКР) становить 60% від максимальної кількості балів за кожний періодичний контроль (ПК1; ПК2), тобто 30 балів. А 40% балів, тобто решта балів кожного періодичного контролю, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів.

Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність здобувача вищої освіти на всіх заняттях, що входять в число певної контрольної точки.

Приклад: за десять занять здобувач вищої освіти отримав такі оцінки: 3,4,4,4,5,4,5,3,5,4. Відповідно середньозважена оцінка ($X_{ср}$) буде становити 4.1 бали.

Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40% балів кожного періодичного контролю (ПК1; ПК2), треба скористатися формулою:

$$П = \frac{(X_{ср}) * 20}{5}$$

Таким чином, якщо за поточний контроль (П) видів діяльності здобувача вищої освіти на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичної контрольної роботи (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так:

$$П = \frac{4.1 * 20}{5} = 4.1 * 4 = 16.4 = 16 \text{ (балів)}.$$

За періодичну контрольну роботу (ПКР) здобувачем вищої освіти отримано 30 балів. Тоді за кожний періодичний контроль (ПК1; ПК2) буде отримано $ПК1 (ПК2) = П + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).

Здобувач вищої освіти має право на підвищення результату тільки однієї періодичної контрольної роботи (ПКР) протягом тижня або двох (залежить від розкладу) після його складання.

Підсумкова оцінка (ПО) за семестр складається з суми балів за періодичні контролі (ПК1; ПК2): $ПО = ПК1 + ПК2$. Максимальна сума підсумкової оцінки дорівнює 100 балам.

Якщо підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду).

Загальний рейтинг з навчальної дисципліни (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл:

$$\underline{ЗР = (ПО + Е)}$$

2

Критерії оцінювання поточного контролю на практичних заняттях (усне опитування, тестовий контроль, завдання і вправи):

«5» – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові/ тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«4» – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному викладає зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових /тестових завдань. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«3» – здобувач у цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаються при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових /тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.

«2» – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.

Критерії оцінювання періодичного контролю

Контрольна робота містить тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання. Максимальна кількість балів – 30.

Десять тестових завдань по 1 балу – 10 балів.

Два розгорнуті питання по 10 балів.

Розгорнуті відповіді на 2 завдання оцінюються за 10-бальною шкалою.

10-9 балів: здобувач дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми. Спроможний мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатний самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу.

8-7 балів: здобувач правильно і майже в достатньому обсязі дав відповідь на поставлене питання, що підтверджує його глибокі знання з предмета, показав розуміння теми, але ще не зовсім правильно може використати знання на практиці. Має незначні помилки у викладі матеріалу.

6-5 балів: здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, не завжди може самостійно проаналізувати запропонований матеріал; не дає вичерпної відповіді на конкретні питання.

4-3 бали: здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні.

1-2 бали: здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів: відповідь відсутня.

Критерії оцінювання усних відповідей на екзамені

Розгорнуті відповіді на три завдання оцінюються кожне за 30-бальною шкалою, четверте завдання – усний тестовий контроль оцінюється за 10-бальною шкалою (1 б. – за правильну відповідь, 0 б. – за неправильну або відсутню відповідь):

30-25 балів: Здобувач дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми. Спроможний мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

24-19 балів: Здобувач правильно і майже в достатньому обсязі дав відповідь на поставлене питання, що підтверджує його глибокі знання з предмета, показав розуміння теми. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації.

18-13 балів: Здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, поверхово сприймає його зміст, не завжди може самостійно проаналізувати запропонований матеріал. Не здатен виділяти суттєві ознаки вивченого.

12-7 балів: Здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні. Допускає багато суттєвих помилок у викладенні матеріалу.

6-1 балів: Здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого.

0 балів: Відповідь відсутня.

9. Рекомендована література

Основна

1. Бевзенко С. П. Українська діалектологія: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 1980. 247 с.
2. Пачева В. М. Діалекти української мови: навчальний посібник. 2-ге видання, виправлене, доповнене. Мелітополь, 2021. 95 с.
3. Методичні рекомендації до навчальної дисципліни «Українська діалектологія з діалектологічною практикою». / Уклад. В. М. Пачева. Мелітополь: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2020. 44 с.
4. Методичні рекомендації до діалектологічної практики. / Уклад. В. М. Пачева. Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2019. 24 с.

Допоміжна

5. Атлас української мови. Том 1. Полісся, середня Наддніпрянина і суміжні землі. / Ред. колегія: Закревська Я. В., Залеський А. М., Марчук Н. Й. (секретар), Матвіяс І. Г. (голова), Назарова Т. В., Прилипко Н. П. / Ред. тому І. Г. Матвіяс. Київ: Наукова думка, 1984. 440 с. URL: https://www.studmed.ru/atlas-ukrayinskoyi-movitom-1_065784f9b57.html
6. Атлас української мови. Том 2. Волинь, Наддністрянщина, Закарпаття і суміжні землі. / Бандрівський Д. Г., Григорчук Л. М., Жилко Ф. Т., Закревська Я. В., Залеський А. М., Назарова Т. В., Онишкевич М. М., Приступа П. І. / Відп. ред. Я. В. Закревська. Київ: Наукова думка, 1988. 520 с. URL: https://www.studmed.ru/atlas-ukrayinskoyi-movi-tom-2_8e98c6d5ce7.html

7. Атлас української мови. Том 3. Слобожанщина, Донеччина, Нижня Наддніпрянщина, Причорномор'я і суміжні землі. Комплексні карти. Некартографовані матеріали. / Варченко І. О., Довгопол С. Ф., Закревська Я. В., Залеський А. М., Малахівська О. А., Марчук Н. Й., Матвіяс І. Г., Назарова Т. В., Прилипко Н. П. / Відп. ред. А. М. Залеський, І. Г. Матвіяс. Київ: Наукова думка, 2001. 272 с. URL: https://www.studmed.ru/atlas-ukrayinskoyi-movi-v-troh-tomah-tom-3_662f3cf29c0.html
8. Березовська Г. Г. Українська діалектологія: навчальний посібник. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2015. 154 с. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/6789/4778>
9. Гримашевич Г. І. Українська діалектологія: Курс лекцій. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. 176 с.
10. Гриценко П. Ю. Загальнослов'янський лінгвістичний атлас – новий етап дослідження слов'янських мов. Вісник НАН України. 2014. № 6. С. 21-30. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/69585/05-Grytsenko.pdf?sequence=1>
11. Кобиринка Г. С., Рябець Л. В. Українська діалектологія: витоки та перспективи. Українська мова. 2018. № 4. С. 92-100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrm_2018_4_10
12. Пачева В. М. Діалектологічні дослідження степової України XIX – початку XXI ст. Українознавчий альманах. Вип. 9. Київ - Мелітополь, 2012. С.171-176.
13. Пачева В. М. Вокалізм українських запорізько-надазовських говірок. Знакові величини у формуванні лінгвального образу світу українців: колективна монографія. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2017. 217 с. (с. 69-90). URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/4254/>

14. Пачева В. М. Консонантизм українських запорізько-надазовських говірок. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство. 2017. №11. Т 25. Випуск 23 (2). С. 122-129.
URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/4243/>

15. Пачева В. М. Фонетичні особливості запорізько-надазовської говірки с. Берестового. Закарпатські філологічні студії. Випуск 14. Том 2. Ужгородський національний університет, 2020. С. 64 – 69.
URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/10040/>

16. Пачева В. М. Морфологічні особливості українських запорізько-надазовських говірок. Закарпатські філологічні студії. Випуск 13. Том 1. Ужгородський національний університет, 2020. С.87-93.
URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/10039/>

17. Суховій О. О. Українська діалектологія: навчальний посібник для практичних занять. Київ: Фенікс, 2014. 216 с.

18. Торчинська Н. М. Українська діалектологія: навчальний посібник. Хмельницький, 2017. 158 с.
URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/5732>

19. Юсікова О. В. Із спостережень над динамікою архаїчних лексичних одиниць говірки села Хоробичі Городнянського району Чернігівської області. Лінгвістика: Збірник наукових праць. №1(36) Старобільськ: ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2017. С. 112-119. URL: http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/lingvistyka_1362017.pdf

13. Інформаційні ресурси

Нова Мова (<http://novamova.com.ua>)

Лінгур (<http://linguist.univ.kiev.ua>)

Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/eb>)

Лінгвістичний портал (<http://proling.com>)

Тезаурус української мови (<http://www.geocities.com/hommahchorny/hl.html>)